

7. Шаптала Є. Ю. Стимули у податковому праві: поняття, ознаки та функції. *Право та інноваційне суспільство*. 2017. № 2 (9). С. 75–80.
8. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
9. Теорія держави і права / В. С. Ковальський, С. Л. Лисенков, А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров; за ред. С. Л. Лисенкова. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 448 с.
10. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
11. Баран А. Правові стимули: теоретико-правові засади. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2020. № 3 (27). С. 31–37.
12. Пузанова Г. Й. Механізм адміністративно-правового забезпечення формування державної політики іноземного інвестування. *Адміністративне право і процес*. 2021. № 3 (34). С. 19–32. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-34-2021>
13. Світлична Ю. О. Заходи заохочення в залученні іноземних інвестицій. *Наше право*. 2017. № 3. С. 41–44.
14. Любімов В. І. Бюджетна політика регулювання економіки і її вплив на рівень іноземного інвестування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 6. С. 4–7.

G. Puzanova. Concept and types of foreign investment stimulation. – Article.

Summary. *The article is devoted to the study of the issues of stimulation of foreign investment. In the process of research, it was concluded that stimulation is a set of ways of influence of state-authorized bodies on foreign investment processes, which are established by current legislation. The state enshrines in the provisions of the current legislation a system of legal and administrative measures that are formed and implemented by special entities with the aim of regulating foreign investment relations for the socio-economic development of the state.*

Key words: *the concept of stimulation of foreign investment, purpose of stimulation, functions of stimulation, types of stimulation.*

УДК 004.056.5(477+4)

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5682/2023/39/04>

О. І. Уртаєв

*аспірант кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРАВИЛ GDPR ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ВИХОДУ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ НА РИНОК ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. *Розширення інформаційних технологій та зростання рівня загроз у сфері захисту приватності призвели до суттєвих змін у європейському законодавстві, спрямованому на захист персональних даних.*

Загальний Регламент із Захисту Даних № 2016/679 (GDPR), який було прийнято у 2016 році, та який набрав чинності 25 травня 2018 року, встановлює нові принципи захисту персональних даних.

Стаття присвячена питанню імплементації правил GDPR в українське законодавство з метою виходу українських компаній на ринок Європейського Союзу.

Ключові слова: *GDPR, інформаційні технології, імплементація, українські компанії, Європейський Союз, законодавство.*

Під час стрімкого розвитку інформаційних технологій зросли ризики у сфері захисту персональних даних, які виникають у зв'язку з шахрайськими та хакерськими діями в мережі Інтернет.

Інформатизація та обробка персональних даних набули широкого поширення у всіх сферах діяльності людини, в тому числі і в зберіганні як особистих, так і робочих даних.

Перехід бізнесу в цифровий простір породжує нові виклики перед засобами захисту персональних даних.

Питанню регулювання GDPR приділили увагу такі вчені як Берназ-Лукавецька О.М., Городиський І., Кульчій О.І., Токарева В.О. та інші.

Основним нормативно-правовим актом в Україні щодо регулювання правовідносин, пов'язаних із захистом і обробкою персональних даних, є Закон України від 01 червня 2010 року № 2297-VI «Про захист персональних даних». Цей Закон поширюється на діяльність з обробки персональних даних, яка здійснюється повністю або частково із застосуванням автоматизованих засобів, а також на обробку персональних даних, що містяться у картотеці чи призначені до внесення до картотеки, із застосуванням неавтоматизованих засобів.

У червні 2014 року Україна підписала Угоду про асоціацію, в статті 15 якої вказано, що Україна домовилась співпрацювати з Європейським Союзом «з метою забезпечення належного рівня захисту персональних даних відповідно до найвищих європейських та міжнародних стандартів, зокрема відповідних документів Ради Європи» [1]. На час підписання Угоди про асоціацію, тут ще не мався на увазі GDPR, однак на сьогоднішній день це зобов'язання включає у себе відповідність і його положенням.

Загальний Регламент із Захисту Даних № 2016/679 (General Data Protection Regulation/GDPR), який прийнятий у 2016 році та який набрав чинності 25 травня 2018 року, встановлює нові принципи захисту персональних даних на території Європейського Союзу.

Форма акту – Регламент, що не потребує окремого впровадження в національне законодавство, відзначає обов'язковість для країн Європейського Союзу дотримуватись стандартів, закріплених у GDPR. Такий єдиний регуляторний підхід у всіх країнах ЄС сам по собі становить додатковий захист для суб'єктів даних, оскільки це усуває правову невизначеність і можливість часткового ухилення від відповідальності за порушення захисту персональних даних через посилання на національне законодавство.

Потреба в прийнятті GDPR актуалізувалась відповідно до прогресу новітніх технологій. Навіть при глобальному характері цього питання, Європейський Союз виявився практично єдиною структурою, яка вже до появи цієї проблеми серйозно займалася створенням ефективної та організованої системи, спрямованої на захист персональних даних громадян.

У статті 3 правил GDPR закріплений принцип екстериторіальності, тому хоча Україна не є членом Європейського Союзу, однак правила GDPR застосовуються коли: контролер або оператор персональних даних знаходяться на території Європейського Союзу, незалежно від місця обробки персональних даних; контролер або оператор персональних даних перебувають за межами території ЄС, а власники персональних даних (суб'єкти даних) перебувають на території ЄС: а) при оплатному чи безоплатному постачанні товарів чи наданні послуг таким особам у межах ЄС або б) при моніторингу поведінки власників персональних даних у межах ЄС; контролер або оператор персональних даних знаходяться за межами ЄС, але в місці, де застосовується законодавство держави-члена в силу публічного міжнародного права [2].

Принцип екстериторіальності застосування норм GDPR є унікальним у цьому контексті і ставить перед більшістю світових підприємств, які спрямовані на європейський ринок, завдання ретельно переглянути ефективність своєї системи захисту приватності, включаючи надійність заходів збереження особистої інформації.

У глобальній практиці використання GDPR важливо відзначити, що основна увага зараз зосереджена на компаніях, які діють у сфері телекомунікаційних послуг, а також на тих, що ведуть бізнес в інтернет-середовищі. Це стосується підприємств, які функціонують через інтернет-магазини, різноманітні маркетплейси та веб-сайти.

GDPR ґрунтується на 6 принципах, закріплених в статті 5 Регламенту [2]:

- законність та прозорість (компанія отримує особисту інформацію своїх клієнтів на законних підставах та гласно декларує це через свою Політику Конфіденційності. Інформація щодо процесів збору, обробки та зберігання даних повинна бути повною та легкодоступною);

- конкретні цілі (організація роз'яснює мету збору інформації та вказує, як зібрані дані будуть використовуватися у майбутньому. Сформульовані цілі повинні бути конкретними і пов'язаними з наданням послуг або продажом товарів);

- мінімум відомостей (збір та обробка особистих даних здійснюються лише в межах комерційної діяльності та визначених цілей компанії. Бізнес зобов'язаний зібрати лише той мінімум даних, який є необхідним для виконання визначених завдань);

- точні і оновлені дані (принцип гарантує точність інформації. Компанія забезпечує видалення та виправлення невірної інформації);

- обмежені строки зберігання (термін зберігання інформації визначається часом виконання завдання. Після досягнення мети інформація автоматично підлягає вилученню);

– конфіденційність та безпека (Компанія забезпечує захист даних від незаконної обробки та випадкової втрати. У випадку витоку інформації, клієнта повідомлять протягом трьох днів).

Імплементация правил GDPR є важливим чинником для виходу українських компаній на ринок Європейського Союзу. GDPR встановлює стандарти захисту особистих даних громадян ЄС.

Серед важливих аспектів GDPR, які впливають на українські компанії, що мають намір працювати на ринку Європейського Союзу, можна виділити наступні:

- захист особистих даних: GDPR вимагає, щоб компанії обробляли особисті дані громадян ЄС відповідно до стандартів безпеки;
- документування: бізнес повинен документувати всі процеси обробки даних, включаючи цілі обробки, згоди суб'єктів даних, політики безпеки тощо;
- повідомлення про порушення безпеки: обов'язок повідомлення відповідних органів та суб'єктів даних протягом 72 годин про порушення безпеки персональних даних;
- права суб'єктів даних: GDPR надає громадянам ЄС право на доступ до своїх особистих даних, виправлення, видалення, обмеження обробки тощо;
- внутрішні процедури та політики: компанії повинні розробити та впровадити внутрішні процедури та політики, щоб вони відповідали вимогам GDPR;
- штрафи за порушення: GDPR передбачає значні штрафи за порушення вимог регламенту, тому краще виконувати умови даного регламенту аби не наражати себе на значні фінансові втрати у зв'язку зі сплатою таких штрафів.

Отже, серед ключових положень Загального регламенту можна відзначити наступне: гарантія законної, справедливої та прозорої обробки особистих даних; обмеження цілей, обсягу та терміну зберігання даних; визначення широких прав для суб'єктів персональних даних; встановлення чіткості у вираженні згоди на обробку особистих даних; створення організаційних та технічних механізмів для захисту особистих даних при розробці нових систем і процесів; обов'язковість проходження процедури оцінки впливу будь-яких дій або змін на захист особистих даних; накладення відповідальності на контролера персональних даних за забезпечення захисту і виконання вимог GDPR, навіть якщо обробка даних здійснюється третьою стороною; обов'язковість призначення спеціалізованого працівника з питань захисту даних; та інформування працівників щодо вимог GDPR.

На думку І. Городиського, до проблем, які існують у зв'язку із відповідністю законодавства України новому регулюванню Європейського Союзу можна віднести наступні [5, с. 22-24]:

- відповідальність та порядок дій щодо притягнення до відповідальності;
- розуміння та тлумачення норм законодавства щодо захисту персональних даних;
- нерегульованість питань міжнародного співробітництва з приводу захисту персональних даних та їх передачі до третіх країн;
- відсутність низки інноваційних положень, які містяться в правилах GDPR і, власне, покликані посилити заходи із забезпечення захисту персональних даних.

Фактично, українське законодавство має Закон, який регулює питання захисту персональних даних, але воно недостатньо пристосоване до європейських стандартів. З урахуванням наростання і зміцнення зв'язків України з Європейським Союзом, можливо, наша держава в майбутньому розробить та прийме нормативний акт чи акти, що чітко відповідають вимогам, які ставляться світовою спільнотою у сфері захисту персональних даних.

Новий законопроект у сфері захисту персональних даних є критично важливим для України, оскільки існуючий текст Закону «Про захист персональних даних», який несистематично доповнювався фрагментами, позиченими із нормативно-правових актів ЄС, не забезпечує належного рівня захисту особистих даних.

По-перше, через те, що цей Закон є занадто фрагментарним і загальним, а отже, не містить детальних положень щодо реалізації визначених прав та обов'язків.

По-друге, в Законі України «Про захист персональних даних» відсутня єдність термінології та узгодженість норм. Наприклад, не розглядаються такі категорії, як «персональні дані» та «конфіденційна інформація», хоча обидва терміни використовуються в тексті. Також відсутні визначення таких понять, як доступ до даних та їх передача, розкриття, поширення, оприлюднення особистих даних з визначенням суб'єктів, яких стосуються ці терміни [4, с. 164].

На глибоке переконання І.О. Кульчія, сьогодні першочергово необхідно привести зміст Закону України «Про захист персональних даних» у відповідність до Загального регламенту про захист даних

Європейського Парламенту та Ради, який набув чинності з 25 травня 2018 року. Це є одним із заходів у рамках ретельно продуманої державної політики в сфері захисту персональних даних громадян, особливо в умовах правового режиму воєнного стану. Оскільки будується національна система захисту особистих даних, особливу увагу слід приділяти нормативно-правовим актам Європейського Союзу [6, с. 176].

Для встановлення ефективної системи захисту персональних даних необхідно не лише перенести тексти норм GDPR в Закон України «Про захист персональних даних», але і закріпити в законодавстві відповідні пояснення, рекомендовані заходи та конкретні механізми реалізації положень цього Закону.

GDPR виник у результаті довгострокової праці над вирішенням проблеми захисту особистих даних та приватності. Його екстериторіальна дія та ефективність зробили Регламент практично модельним, впливаючи на нормативно-правові акти інших країн.

Забезпечення належного захисту особистих даних можливе лише при уважному вивченні та розумінні необхідності впровадження положень GDPR в українське законодавство. Цей процес не повинен обмежуватись простим копіюванням тексту Регламенту в закон. Важливо розуміти мотивацію та роль норм, так само як і суть всієї системи захисту, що існує в ЄС, та спробувати адаптувати її до особливостей конкретних правовідносин, які вже існують в Україні.

Перелік проблем відповідності законодавства України новому регулюванню Європейського Союзу у сфері захисту персональних даних не є вичерпним. Україна повинна прагнути до гармонізації законодавства у сфері персональних даних із законодавством та правилами Європейського Союзу.

Якщо бізнес не буде виконувати умови GDPR, то це може призвести, як мінімум, до втрати його репутації та конкурентоспроможності, а як максимум – судові справи та великі штрафні санкції.

Водночас виконання правил GDPR дозволяє українським компаніям побудувати довіру з боку клієнтів у Європейському Союзі та відкрити нові можливості для бізнесу на цьому великому ринку.

Отже, відповідність GDPR є важливим кроком для будь-якої компанії, яка має намір працювати в Європейському Союзі. Це не тільки вимога закону, а й прояв добросовісного підходу до обробки персональних даних та забезпечення приватності клієнтів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. Регламент Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text
3. Закон України «Про захист персональних даних» від 01 червня 2010 року № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
4. Бем М. В., Городиський І. М., Саттон Г., Родіоненко О. М. Захист персональних даних: Правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник. Київ, 2015. 220 с.
5. Городиський І. Відповідність законодавства України в сфері захисту персональних даних вимогам Регламенту ЄС щодо захисту персональних даних (GDPR). ІТ право: проблеми і перспективи розвитку в Україні: Збірник матеріалів III-ої Міжнародної науково-практичної конференції 07.12.2018 року. Львів, 2018. С. 20–26.
6. Кульчій І.О. GDPR: зміни режиму в законодавстві України про захист персональних даних. Тези 75-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 02 – 25 травня 2023 р.). Т. 2. С. 175–176.

O. Urtaiev. Implementation of GDPR rules as an important factor in the entry of Ukrainian companies into the European Union market

Summary. *The expansion of information technologies and the growing level of threats in the field of privacy protection have led to significant changes in European legislation aimed at protecting personal data.*

The General Data Protection Regulation No. 2016/679 (GDPR), which was adopted in 2016 and entered into force on May 25, 2018, establishes new principles of personal data protection.

The article is devoted to the issue of the implementation of GDPR rules into Ukrainian legislation with the aim of Ukrainian companies entering the European Union market.

Key words: *GDPR, information technology, implementation, Ukrainian companies, European Union, legislation.*